

DAGENS FRÅGOR

Inför den XXIII:e partikongressen i Moskva

Partilivet i Sovjet präglas alltmera av förberedelserna inför den XXIII:e partikongressen den 29 mars 1966. Det är den första kongressen efter Chrustjovepokens avslutning, då en inventering skall göras av partiets krafter, en ny politisk generallinje skall fastställas och, vilket är ännu viktigare, en ny Centralkommitté (CK) skall väljas. Det betyder, att även CK:s högsta organ såsom t. ex. presidiet och sekretariatet, kan få en ny personsammansättning. Med hänsyn till det aktuella generationsskiftet har alla personfrågor blivit av största betydelse, vilket måste bidra till att skärpa maktkampen inom partiledningen.

Man har alltmera intrycket, att den nuvarande sovjetledningen, bestående av duumviratet Bresjnev—Kosygin, är besluten att kämpa för att behålla sin maktställning, vilken på grund av omständigheterna kring Chrustjovs fall överallt betraktats som provisorisk. Högsta Sovjets beslut i början av december, gällande vissa ändringar i regeringsstrukturen och utnämningar i detta sammanhang, kunde direkt beröra endast nya utnämningar på regeringsplanet. Inte desto mindre kan dessa utnämningar avslöja en del detaljer inom den pågående maktkampen i tecknet av förberedelserna inför de verkliga uppgörelserna mellan de olika maktgrupperna på den stundande partikongressen.

På de olika partiorganisationsni-

våerna skall väljas delegater till kongressen och det är dessa delegater som avgör vilka beslut som skall fattas på kongressen; det har under de två närmast föregående kongresserna hänt att partiledningen inte alltid haft alla tyglarna i sin hand. Övriga överraskningar är möjliga, ofta av stort format, som t. ex. fallet var med de olika dragen i riktning mot avstalinisering.

Läget efter Chrustjovs fall kan sammanfattas i följande punkter: 1) Chrustjovs maktbefogenheter fördelades mellan hans två direkta ställföreträdare: Bresjnev steg till posten som förste partisekreterare från att ha varit andre partisekreterare och Kosygin avancerade från posten som premiärministerns förste ställföreträdare till premiärministerposten. 2) Podgorny övertog Bresjnevs andresekreterarepost och 3) Sjelepin intogs i CK-presidiet som fullvärdig medlem med överhoppande av mellanställningen som suppleant. Det sistnämnda har uppfattats som belöning för den roll som han spelade under de dagar då Chrustjov avlägsnades från makttoppen.

Att både Kosygin och Bresjnev automatiskt utfyllt tomrummet efter Chrustjov har ansetts tyda på att deras ställning är provisorisk, på sätt och vis framtvingad av omständigheterna. Det var därför naturligt att observatörernas uppmärksamhet koncentrerades till de båda mest dynamiska personligheterna inom parti-

ledningen, Podgorny och Sjelepin. Den rådande uppfattningen var att båda dessa ledare har fått större chanser på sin väg mot toppställningen inom den nya maktkonstellationen. Podgorny och Sjelepin har byggt sina språngbräder på skilda sätt. Podgorny samlade olika maktinstrument inom partiapparaten i sin hand genom att överta de viktiga personal-, kader- och organisationsbyråerna. Sjelepin däremot samlade i sin hand flera effektiva maktinstrument av statlig karaktär. Endast på ett område har Sjelepin ingripit på partiplanet, nämligen som ordförande i kommittén för partikontroll, vilket dock varit av största betydelse.

Podgorny har av Högsta Sovjet utnämnts till ordförande i dess presidium, den ställning som är identisk med statsöverhuvudets, och ersätter på detta sätt den i verkligheten sjuklige och åldrade Mikojan vilken dock, trots sin avgång, behållit sin ställning i CK-presidiet. På detta sätt berövades Podgorny möjligheten att fullgöra sina hittillsvarande funktioner i CK:s sekretariat, funktioner som avgjorde hans maktställning. Statsöverhuvudets göromål tillåter inte något annat heltidsjobb. Det avancemang som Podgorny uppenbarligen uppnått på det statliga planet kan jämföras med ett ärofyllt förflyttande av honom in på ett sidospår.

Högsta Sovjets beslut att beröva Sjelepin posten som vice premiärminister och ordförandeskapet i den statliga partikontrollkommissionen har en betydligt mera komplicerad bakgrund. Innan detta hände hade Sjelepin en onormal, privilegierad ställning och enligt sovjetförhållanden exceptionellt stor makt. Han kontrollerade direkt en jättearmé, bestående av säkerhetspolisen, milisen, politrukerna, den frivilliga milisen och kontrollanterna, vilkas antal sannolikt överstiger 10-

miljonsstreck — hans avgörande inflytande inom Komsomol ej medräknat. På detta sätt hade Sjelepin en perfekt insyn i sovjetssystemets hela maskineri och kunde bestämma ganska mycket rörande dess funktioner.

Följden av Högsta Sovjets beslut var för Sjelepin att han avskars från all verkställande makt; berövad sin ställning i regeringen kan han inte längre direkt ge några exekutiva order. Detta bör dock inte tolkas på så sätt att han också upphört att kontrollera alla de nämnda maktinstrumenten på CK:s vägnar — i alla händelser tyder ännu ingenting på att så är fallet. Genom upplösningen av kommittén för partikontroll berövades Sjelepin sitt viktigaste maktinstrument. Härtill kan emellertid göras en intressant anmärkning: till ordförande i den nyskapade kommittén för folkkontroll har utnämnts Sjelepins ställföreträdare i den nyligen upplösta kommittén, P. V. Kovanov. Detta öppnar fältet för spekulationer om att Sjelepin även behållit översynen över det nya statliga kontrollorganet på CK:s vägnar. Man bör lägga märke till att det inte finns några tecken som tyder på att Sjelepins position inom partiet har försvagats genom hans synliga eliminering från alla verkställande funktioner inom regeringen. Det var märkligt att Högsta Sovjets presidiums sekreterare Georgadse yttrade, att CK:s önskan är att Sjelepin skall koncentrera alla sina krafter på uppgifter inom partiet. En sådan önskan uttalade på sin tid Lenin om Stalin och Malenkov om Chrustjov. Det kan betyda mycket i detta sammanhang.

Slutsatsen är att trots det fullständiga nederlaget på regeringsplanet har Sjelepin behållit sin tyngdkraft inom partiets högsta organ och att dessa positioner är mer än tillräckliga som

utgångspunkt för hans fortsatta kamp om toppmakten.

Mot bakgrund av förberedelserna till den XXIII:e partikongressen verkar denna beskärning av Sjelepins onormala makt vara naturlig. Det är möjligt, att både Bresjnev och Kosygin tröttnat på att kallas »provisorium» och nu på kongressen vill bevisa att sakernas tillstånd är det motsatta. I alla händelser måste försvargandet och åsidosättandet av de båda mest dynamiska personligheterna inom CK-presidiet betydligt förbättra utgångsläget för både Bresjnev och Kosygin. Öväntat nog har Bresjnev visat förmåga att kunna konsolidera sina maktpositioner och förbättra sina utsikter att återväljas till posten som förste partisekreterare under partikongressen. Men som sagt: överraskningar är möjliga.

Befrielsekriget i Sverige

I början såg det ut som om det endast var fråga om spridda partisanattacker, men nu står det klart, att det här i landet pågår ett organiserat och regelrätt »befrielsekrig». Hjälte-modiga kämpar strider för att befria svenska folket från hundraåriga tabuföreställningar. Slaget är delvis redan vunnet; alla svenskar och svenskor har nu fått sin hett eftertraktade frihet att använda de ursprungliga beteckningarna för könsorganen och olika varianter av samlag — i ord och bild.

Äntligen härskar frihet för pornografin i landet, tredje- och fjärdeklassförfattare har tillsammans med några framstegsvänliga bokförläggare förtjänat vackra slantar på sådana alster, som tidigare bara lästes i smyg på vis-sa håll.

Modiga filmskapare har kämpat och

lyckats befria den svenska biopubliken från vanföreställningen, att film skall ge konstnärlig underhållning. De filmer som skapas är mestadels tråkiga och utan konstnärligt grepp, men många har ett gemensamt — åtminstone en samlagsskildring är önskvärd. Filmchefen i landet överlämnar personligen under festliga former anse-liga penningbelöningar till alla dem, som lyckats med detta.

Segern på »porr-fronten» avspeglas inte bara på filmduken, utan också teaterscenen står öppen för förnyelsen. Även vår monopol-TV tillhör den nationella befrielsefronten och kämpar för friheten med skäggig smaklöshet och hesröstade gitarrister.

Men även om segern på porr-fronten är nästan total, finns det mycket kvar att göra på andra frontavsnitt. Den svenska allmänheten måste befrias från sådana skadliga vanor, som t. ex. att man inte hatar vänner och inte älskar fiender, som hotar vår välfärdsstat och vårt demokratiska liv. Vi måste hata Amerika. Ja, det räcker inte bara med att hata, dessutom bör Sverige visa sin välvilja genom att erkänna den regim, som uppfört Berlin-muren. Likaså måste vi kräva Syd-vietnams förening med det kommunistiska Nordvietnam. Däremot skall vi ta avstånd från västtyskarnas krav på fria val i Östtyskland.

Under striden ljöt Stockholms-Tidningen hjältedöden, vilket endast stimulerat Dagens Nyheter till eskalation av befrielsekriget. Svenska folket blir befriat från familjelivets slaveri och får också frihet från Kristus som människokärlekens symbol. Alla får frihet att kalla professorer okunniga samt slipper frihetskränkande krav på välupfostran och självkontroll.

Dagens Nyheter kommer inte heller att stå ensam på slagfältet. Det svenska rikets kulturchef har lovat ekonomiskt stöd för att starta en radikal

veckotidning. Densamme har också befriat landet från vanföreställningen, att en tjänsteman i ett departement inte har någon rättighet att ensam disponera över skattebetalarnas pengar.

Vad ligger bakom alla dessa narraktigheter? Enfald? Säg snarare radikalismens intellektuella och moraliska bankrutt! På den punkten var tronskiftet i Dagens Nyheter, när Herbert Tingsten efterträddes av Olof Lagercrantz, symboliskt. Det erinrade om ett epigram vid ett annat fatalt tronskifte: Kung Karl vi nyss begrov, kung Fredrik nu vi kröna. Så har vårt svenska ur då gått från XII till I.

Socialistisk markpolitik

Ivrigt understödd och påskjuten av kommunisterna, den något heterogena men utan tvivel mycket inflytelserika nya kast som väl enklast kan betecknas med ordet bostadspolitiker samt vissa radikala grupper inom borgerligheten med våra största tidningar som språkrör, ämnar regeringen uppenbarligen göra en radikal markpolitik till det stora slagnumret i 1966 års valrörelse.

I och för sig kunde det tyckas som om markfrågorna inte skulle vara av den karaktären att de kunde fånga de stora väljarskarornas intresse. Emellertid har regeringspartiet fått allt svårare att komma undan sitt ansvar för den alltmer kaotiska situation på den svenska bostadsmarknaden som uppkommit tack vare en i grunden felaktig bostadspolitik. För att dölja och skyla över det fullständiga misslyckandet på bostadsområdet, har man försökt kanalisera allmänhetens missnöje åt annat håll. Man har talat vitt och brett om behovet av en ökad industrialisering av byggandet, att privata markspekulatorer skär pipor i

vassen och gör stora oförtjänta vinster. När man hör regeringspartiets talesmän får man en vision av att större delen av de privata förmögenhetstillgångarna här i landet ligger placerade i markområden som byter ägare med någon månads mellanrum till ständigt stigande priser. I själva verket är ju tvärtom medveten markspekulation något ovanligt sällsynt i dagens samhälle. Det verkliga älsklingstemat är emellertid att mark i privat ägo försvårar samhällets planering och ett rationellt bostadsbyggande.

Om man studerar Markpolitiska kommitténs betänkande och direktiven för de utredningar som för närvarande är sysselsatta med markfrågorna och jämför dessa med uttalanden från regeringen och från dem som är verksamma i utredningsarbetet, kan man inte längre tvivla på att regeringens syfte är att all planlagd och för planering avsedd mark skall kommunaliseras och sedan förbli i kommunernas ägo.

Varthän man syftar på litet längre sikt är betydligt svårare att skönja. Däremot är det inte svårt att göra sig en föreställning om i vilken riktning utvecklingen automatiskt kommer att gå om marken kommunaliseras. Det bostadspolitiska system som vi har i dag ger ju de rikskooperativa och framförallt de kommunala byggherrarna väsentliga ekonomiska förmåner på skattebetalarnas bekostnad framför de enskilda byggherrarna. Redan detta medför att de båda tidigare kategorierna tenderar att öka sin andel av byggnadsmarknaden — de har ökat sin andel från 12 % 1939 till 80 % 1964 när det gäller flerfamiljshus — men härtill kommer att många socialdemokratiskt styrda kommuner vägrar att över huvud taget tilldela privata byggherrar någon mark. Att en viss privat byggnation

ändå har förekommit är en följd av att kommunen inte har ägt marken.

Ett kommunalt markmonopol kommer sålunda säkert att medföra ett kommunalt hyreshusmonopol med insprängda bostadsrättshus som förvaltas av HSB eller Riksbyggen. Hur en sådan bostadsmarknad kommer att fungera är inte svårt att föreställa sig: det fria konsumtionsvalet försvinner helt och människorna tilldelas bostäder, som beträffande tidpunkt, storlek och kvalitet bestäms av ett på byråkratisk väg uträknat bostadsbehov.

Regeringspartiet har gått fram med stor taktisk skicklighet när det gäller att förbereda opinionen för en radikal markspolitik. Man har tagit lärdom av de svårigheter man fick i valrörelsen som följde efter presentationen av partiets kommunalpolitiska program. Taktiken har varit bland annat att döpa om marksocialisering till aktiv kommunal markpolitik. Man har i den allmänna debatten lyckats få detta allt oftare använda slagord att undergå en betydelseförskjutning. Rimligtvis borde begreppet betyda kommunala åtgärder av skilda slag avsedda att underlätta planering och plangeförande. I stället har man konsekvent i begreppet lagt in betydelsen: kommunala köp av all eller nästan all mark avsedd för bebyggelse till platser som väsentligt understiger marknadsvärdet på bebyggelsemark och metoder för kommunerna att sedermera behålla marken. Begreppet har härigenom rent allmänt kommit att få ungefär denna innebörd.

Man har vidare konsekvent underlåtit att nämna det politiska syftet med markkommunaliseringen. I stället har man talat om att denna skulle behövas för att förhindra markspekulation, främja plangeförandet, rationalisera byggandet, effektivisera bostadsförsörjningen etc. Genom detta tillvägagångssätt har socialdemo-

kraterna lyckats övertyga även många borgerliga, liksom i stor utsträckning den kommunala byråkratin som är verksam inom bostadsområdet, om behovet av ett omfattande kommunalt markinnehav.

Hur effektivt socialdemokraterna har utnyttjat de senaste åren för att förbereda opinionen på sin markpolitik kan man kanske delvis utläsa ur den gemensamma deklaration om bland annat markpolitiken som mittenpartierna avgav på nyåret. Här accepterar man i stort sett en kommunalisering av bebyggelsemarken i praktiken, medan man samtidigt försöker framhålla sin borgerliga linje i princip genom att säga att markköpen inte får ske enbart i syfte att överföra marken i det allmännas ägo.

I denna deklaration sägs det också att »vid införande av viss kommunal förköpsrätt till mark för tätbebyggelse bör tillses att sådan lagstiftning ej får en prisuppdrivande effekt». Då detta är det enda som sägs om förköpsrätt kan man inte underlåta att oroligt fråga sig, om uttalandet är att tolka så att de båda partierna åtminstone preliminärt har accepterat en omfattande kommunal förköpsrätt till mark. I varje fall framgår det ju inte av det allmänt hållna uttalandet hur en begränsning av förköpsrätten skall kunna åstadkommas.

Denna förköpsrätt är nämligen att se som ett av de mera diaboliska medlen i den socialdemokratiska markpolitiken. I kombination med de redan beslutade statliga lånen till kommuner för inköp av mark som skall användas till tomträttsupplåtelse och kanske även med de lån för markförvärv även i andra fall som föreslagits av Markpolitiska utredningen, kan man på goda grunder befara att kommunerna kommer att försöka träda in i varje köpeavtal om mark som har intresse från bebyggelsesynpunkt. Re-

sultatet härav torde bli, att det relativt snart blir svårt att hitta seriösa köpare av mark, eftersom dessa ändå vet att de inte kommer att få behålla marken om de köper den. Härmed kommer kommunerna snart att få monopoli på köp av sådana fastigheter, vilket medför att prissättningen helt kommer att ligga i kommunernas hand. Och man torde kunna vara helt säker på att kommunerna inte kommer att missa den chansen att skaffa sig marken till underpris.

I den politiska diskussionen har det flera gånger gjorts gällande att förköpsrätten kanske inte skulle vara ett så allvarligt hot mot fastighetsäganderätten om dess utövande begränsades till situationer där det förelåg expropriationsgrund. Frågan är dock om en sådan begränsning skulle ha så stort värde. De expropriationsgrunder som finns är redan mycket omfattande. Härtill kommer emellertid att somliga talar sig varma för att täppa till de kvarvarande luckorna genom en generalklausul, som skulle ge kommunerna rätt att expropriera mark för att sedermera upplåta denna med tomträtt — eller med andra ord när kommunen så behagar. Skulle ett sådant förslag komma att genomföras, bleve kravet på expropriationsgrund som förutsättning för förköpsrätt helt verkningslöst. Det enda sättet att nå en meningsfull begränsning av förköpsrätten torde vara att som förutsättning kräva att kommunen har redovisat sitt behov av marken genom att redovisa dess användningssätt i en stadsplan eller i ett stadsplaneförslag.

Även om här endast några axplock gjorts bland de moment på vilka den socialdemokratiska markpolitiken kommer att byggas upp, torde det ändå med önskvärd tydlighet visa, vilket avgörande angrepp på äganderätten till fast egendom som förestår, och vilka avskräckande framtidspers-

pektiv som väntar på bostadsmarknaden, såvida inte regeringens intentioner möts med en fast och målmedveten opposition från de borgerliga partiernas sida. Det borde gå att jämka samman den demokratiska oppositionen i markpolitiken — det visar den enighet, som oppositionens företrädare lär ha uppnått inom 1963 års markvärdekommitté beträffande vissa huvudfrågor.

Högt pris för en princip

Några bärande argument för statens inköp av AB Svenska Durox för 34 miljoner kronor kunde — som väntat — inte förebringas vid riksdagens debatt i frågan. Det torde också stå klart, att förvärvet främst är en eftergift åt vänsterelementen inom och utom regeringspartiet. Det kan dock inte ha varit enbart ideologiska motiv bakom den borgerliga utskottsminoritetens gemensamma reservation. Det fanns också mycket tungt vägande ekonomiska skäl att icke fullfölja affären. Inte ens socialdemokratins ivrigaste anhängare av en vidgad statlig verksamhet, Hans Hagnell, ville förneka detta. I en av denne avgiven starkt kritisk motion, avslutad med en kövändning och hemställan om godkännande av köpet, hette det bl. a.: »Fördelarna med Durox-affären kan starkt ifrågasättas. Riskerna i affären är påtagliga och kan endast till nöds accepteras, om affären ses såsom ett led i ett större sammanhang, där nackdelarna kan balanseras mot mera påtagliga fördelar.» I motionen gjordes även gällande att Durox-koncernen tidigare varit aktuell för försäljning till ett pris av 12 miljoner kronor lägre än vad staten fick betala. Detta kunde också bekräftas i kammardebatten av bl. a. hr Ståhl (fp). En värdering på grundval av de i propositionen redovisade bokslutssammandragen ger

likaså vid handen att ett realistiskt pris borde ligga vid 20—25 miljoner kronor. Vad som betalades utöver denna summa är varken, som socialdemokratiska riksdagsmän sökte göra gällande, ersättning för tekniskt kunnande och goodwill eller priset för en möjlighet att samordna den statliga verksamheten, utan snarast en tribut åt en socialistisk ideologi.

Det är symptomatiskt, att handelsministern i propositionen underlät att lägga fram alla tillgängliga uppgifter om de inköpta företagens ställning. Det rimligtvis mest lönsamma företaget, Rockwool, som till hälften fortfarande ägs av danska privatintressenter, lämnades utanför redovisningen. I stället skulle den fullständiga koncernredovisningen föreläggas utskottet direkt. De koncernsiffror, som hr Lange i debatten delgav riksdagen visade emellertid klart, att övriga i branschen verksamma företag har en betydligt bättre lönsamhet. Han avslutade sitt inledande anförande i andrakammardebatten med ett smått defaitistiskt: *»Vi räknar med att det finns utsikter att det nedlagda kapitalet, efter en vidareutveckling, skall förräntas.»*

De socialdemokratiska talarna i debatten betonade dock främst, att förvärvet var motiverat av den anledningen att staten därigenom fick insyn i en bransch som var behärskad av monopolföretag. De återkommande utredningarna om förhållandena inom denna företagssektor hade inte, enligt hr Lange, givit en nöjaktig sådan insyn. Kanske var detta påpekande riktigt ur handelsministerns synvinkel; ordet nöjaktigt kan ju ha en ganska vidsträckt innebörd. I varje fall har utredningarna visat att oskäligen vinster ej tas ut, att priserna på de byggnadsmaterial det här är fråga om stigit mycket måttligt och för en del varor sjunkit, samt att priset på exempelvis cement är lägre än i våra grannländer.

Det finns ju heller naturligtvis ingenting som talar för att en statlig företagskonstellation skulle ha större möjligheter än en privatägd att vara ledande när det gäller produktutvecklingen, dvs. om det statliga företaget skall drivas affärsmässigt. Nåja, även när det gällde inverkan på byggnadspriserna var när allt kommer omkring hr Lange tveksam. Han ville »inte på längre sikt utesluta att, om vi genom ökad konkurrens kan bidra till att påskynda den tekniska utvecklingen mot nya material och nya tillverkningsmetoder, detta också kan sätta spår i priserna.» Han betonade dock att han inte ville ställa ut något löfte på den punkten. Man kan onekligen fråga sig vad nya metoder skall tjäna till, om de inte sänker kostnaderna.

Slutligen måste dock betonas att så länge regleringarna på bostads- och byggnadssidan kvarstår, finns det goda utsikter för de av staten förvärvade företagen att inte oväsentligt öka sin marknadsandel. Om priserna inte får spela sin roll som dirigent till de effektivaste produktionsvägarna, kan naturligtvis ovidkommande skäl bli bestämmande vid val av inköpskälla. Det kan inte helt uteslutas, att den offentliga, kooperativa och s. k. allmännyttiga byggnadsverksamheten känner sig uppfordrad att utnyttja den statliga inköpskällan. Exempel på liknande handlingssätt ger belägg härför. Det torde nämligen inte vara enbart hänsyn till pris och kvalitet, som har lett till att vid byggen i sådan regi sanitetsgods så gott som uteslutande köps från det kooperativa Gustafsberg och nästan inget alls från dess enskilt ägda konkurrenter.

Mare Balticum

Sedan årtusenden har folken kring Östersjön varit förenade i en gemenskap. Redan före vikingatiden, under

folkvandringstiden, trängde gotiska stammar ner genom Östeuropa till Svarta havet och Kaspiska havet, och i deras spår följde vikingar och hanseatiska köpmän, som på en mångfald ställen upprättade handelskontor. I motsatt riktning försökte folken i Östeuropa att tränga fram till Östersjön. Och under den svenska stormaktstiden utkristalliserades ett praktiskt taget allomfattande Östersjövälde, Danmark främst undantaget. Oavsett de politiska skiftningarna har Östersjöfolken visat sig ha mycket gemensamt, främst ifråga om kultur och levnadssätt. Lübeck, Reval, Riga, Danzig och Stettin har i mångt och mycket vuxit upp ur samma kulturgemenskap som Kalmar, Stockholm, Roskilde, Köpenhamn eller Åbo. Inte minst under tiden mellan första och andra världskriget gavs det åtskilliga tillfällen att manifesteras den gemensamma nämnaren mellan Östersjöfolken, och det borde finnas anledning att hoppas, att situationen efter andra världskrigets slut, med en stark avspärning mellan de kommunistiskt behärskade områdena och de fria länderna trots allt endast utgör en historisk parentes.

I avsikt att tillvarata Östersjöfolkens gemensamma kulturarv och främja känslan av gemenskap mellan folken runt omkring Östersjön bildades förra året *Östersjösällskapet* med centra för sin verksamhet förlagda till Stockholm och Hamburg. Meningen är att känslan av gemenskap skall främjas genom föredrag, film, radio- och TV och studentutbyte liksom genom ett fördjupat samarbete inom forskning, undervisning, idrott och hembygdsvård. Initiativtagarna hoppas vidare, att det skall bli möjligt att grunda en särskild akademi för det vetenskapliga arbetet med säte i den gamla hansestaden Lübeck.

På schemat för Östersjösällskapet

stod också utgivandet av en tidskrift, ett projekt som förverkligats kring årsskiftet genom utgivandet av första häftet av *Mare Balticum*, en tidskrift som skall utkomma kvartalsvis i fortsättningen. Tidskriften är unik såtillvida, att den tar emot manuskript på antingen ett skandinaviskt språk eller på engelska, franska eller tyska. Den är alltså i bästa bemärkelse en alleuropeisk tidskrift. Publiceringen av artiklarna sker på tyska men därtill följer en omfattande resumé på författarens eget språk; i det första numret är samtliga sammanfattningar avfattade på svenska. Huvudredaktör är den i Sverige bosatte professor Friedrich Seebass, och i redaktionskommittén ingår fil. dr Alf Åberg, redaktör Karl Bøgholm, fil. lic. Birger Hagård, mag. rer. oec. Endel Krepp, mag. phil. Arturs Landsmanis, fil. lic. Juozas Lingis, professor Birger Nerman och den med Norden väl förtrogne professor Johannes Paul; med undantag för den sistnämnde som har Hamburg som bosättningsort och red. Bøgholm som är dansk folketingsman återfinns redaktionskommitténs övriga medlemmar i Stockholm. Målsättningen för tidskriften anges på följande sätt: »Mare Balticum vill, oavsett nation och gränser, vårda tanken om Östersjöländernas gemenskap samt gynna och fördjupa kulturutbytet därigenom. Tidskriften vill rikta läsarens uppmärksamhet på problem och ämnen, vilka direkt hänföra sig till Östersjöfolkens gemenskap i gången och nuvarande tid och i en närmare framtid samt på fakta och händelser, som är karakteristiska för de enskilda staternas utveckling. Dessutom skall Östersjöområdet givetvis betraktas som en integrerande beståndsdel av den europeiska kontinenten, varvid skall antydast, vilka uppgifter som tillfaller Europas Norden i det europeiska samspillet, då området har alla förutsätt-

ningar att verka befrämjande för förverkligandet av en framtida europeisk gemenskap. Tidskriften vill behandla alla ämnen vetenskapligt och objektivt. Den vänder sig till alla kretsar och personer, som har en positiv inställning till tanken på samarbete mellan de gamla kulturfolken kring Östersjön och som vill understödja detta ideologiska arbete.»

I Mare Balticums första häfte skriver bl. a. professor Birger Nerman en introduktion — på engelska! — och dessutom en betraktelse över Hjalmar Branting. Biskop Helge Ljungberg skriver om Ansgars mission mot religionshistorisk bakgrund. Professor Seebass ger en geografisk-historisk sammanfattning av Östersjöns utlopp i Nordsjön, fil. dr Alf Åberg skildrar slutet av den svenska stormaktsepoken, av professor Ohlin återges ett föredrag hållet i Stockholm 1965 i samband med firandet av den estniska nationaldagen och dr. jur. Martin Koch ger en skildring av färjeförbindelserna mellan kontinenten och Norden.

Man vill gärna ta tillkomsten av Östersjösällskapet och tidskriften Mare Balticum som ett tecken på en normalisering. Kulturförbindelserna mellan

Norden och Tyskland, som betytt så mycket, har under de senaste decennierna haft långt ifrån samma styrka som tidigare. I stället har de nordiska kontakterna många gånger gått ensidigt västerut. Det är angeläget att alltid sträva efter en utvidgning och ett fördjupande av Nordens förbindelser med det övriga Europa, och i det sammanhanget är Östersjöområdet en nog så betydelsefull del. Onekligen förefaller det i våra dagar djärvt att satsa på en flerspråkig publikation, som skall täcka in allt det gemensamma i Östersjöområdet. Men man vill hoppas, att de band, som redan finns skall visa sig starka, och att dessutom en ny generation skall bibringas förståelse för den gemenskap som finns i Östersjöområdet. Från den synpunkten är det glädjande, att företrädare för de baltiska folken, Estland, Lettland och Litauen tar aktiv del i arbetet. Det finns också anledning att söka samhörighet med den polska kulturkretsen. Östersjösällskapet och Mare Balticum innebär i sig något nytt för vår tid; man vill hoppas, att det i själva verket bara är fråga om att på nytt ta upp och fördjupa de kontakter som så länge funnits.

Om socialdemokratisk jordpolitik

När man nu med tanke särskilt på jordpolitiken granskar socialdemokratien inför verkligheten, blir resultatet ungefär detsamma, som när man läser ett nyutkommet arbete med samma namn, däri rörelsens främste svenska teoretiker, den för tidigt bortgångne Nils Karleby, sökt sammanfatta dess praktiska innebörd. I den mån man märker verklighetssinne, saknar man socialism — och vice versa.

Jur. dr. Curt Rothlieb i Svensk Tidskrift 1926